

Vlaams
Parlement

ingediend op **44** (2020-2021) – Nr. 1
20 april 2021 (2020-2021)

Jaarverslag

van het Vlaams Vredesinstituut
2020

Blijven bouwen

vlaams
vredesinstituut

“Het Vlaams Vredesinstituut vaart met zijn onderzoek en advies al vijftien jaar lang een erg onafhankelijke koers. Ik heb hen daar altijd in gesteund en ben vastbesloten om dat ook in de toekomst te blijven doen.”

Jan Peumans

is sinds 2020 voorzitter van de raad van bestuur van het Vlaams Vredesinstituut.

- 4 Een terugblik op 2020**
- 9 Vredesinstituut 2020 in cijfers**
- 10 Vijftien jaar Vlaams Vredesinstituut:
een gesprek tussen Nelly Maes en Nils Duquet**
- 16 Publicaties en adviezen in 2020**
- 18 Voorstelling raad van bestuur**
- 22 Het team van het Vlaams Vredesinstituut**
- 35 Voorlichtingsactiviteiten in 2020**
- 38 Voorstelling wetenschappelijke raad**
- 41 Evaluatierapport wetenschappelijke raad**

EEN TERUGBLIK OP 2020

NILS DUQUET & JAN PEUMANS

*Directeur Vlaams Vredesinstituut & voorzitter raad
van bestuur Vlaams Vredesinstituut*

2020 was een bijzonder jaar voor ons allen. De wereldwijde pandemie schudde niet enkel de samenleving maar ook de werkzaamheden van het Vlaams Vredesinstituut door elkaar. Net als vele andere organisaties konden we door de corona-maatregelen het afgelopen jaar bijna geen fysieke evenementen organiseren. Zo werden onder meer onze jaarlijkse Elfnovemberlezing, de presentatie van ons jaarverslag 2019 en verschillende andere evenementen noodgedwongen geannuleerd. Bovendien werden ook de meeste commissievergaderingen digitaal georganiseerd, waardoor het niet altijd even makkelijk was om de vinger op de parlementaire pols te houden.

Desondanks bleven de medewerkers van het Vredesinstituut het afgelopen jaar 'verder bouwen', meteen ook het thema van dit Jaarverslag. Er werd sterk gefocust op de lopende en een aantal nieuwe onderzoeksactiviteiten. Daarnaast organiseerden we ook voor het eerst zelf webinars en namen we meermaals deel aan digitale commissievergaderingen en andere digitale evenementen om onze onderzoeksresultaten te delen. In dit jaarverslag kunnen jullie hierover meer lezen.

De medewerkers werkten het grootste deel van het jaar van thuis uit. Dat vergde heel wat inspanningen omdat het kleine team een traditie van samenwerken en permanent afstemmen heeft. Dat moest nu allemaal louter via het computerscherm. Voor onze nieuwe personeelsleden en stagiairs vormde dat nog een extra uitdaging: je inwerken in een complexe en vaak nieuwe materie, en dat in de bijzondere politieke context waarin het Vredesinstituut functioneert, is sowieso niet evident, maar al zeker niet wanneer dit opeens vrijwel allemaal gedwongen van thuis uit en achter een scherm moest gebeuren. Gelukkig konden we in september 2020 met z'n allen fysiek afspreken om tijdens onze teamdag – in veilige omstandigheden – terug te kijken op de activiteiten van de voorbije maanden en vooral om vooruit te kijken naar 2021.

In 2020 kwam er niet enkel vers bloed bij het wetenschappelijk secretariaat van het Vredesinstituut. In het voorjaar van 2020 werd ook een nieuwe raad van bestuur geïnstalleerd door het Vlaams Parlement en werd Jan Peumans verkozen als nieuwe voorzitter. De verschillende visies en ervaringen van onze bestuursleden, die uit uiteenlopende hoeken van de samenleving komen, blijven ons uitdagen en zorgen voor inspiratie om met een frisse blik te blijven kijken naar de vredesproblematiek, onafhankelijk van partijpolitiek en op basis van gedegen wetenschappelijk onderzoek. Verder in dit jaarverslag leest u kort wat onze leden van de raad van bestuur motiveert. De samenstelling van de wetenschappelijke raad veranderde eveneens en ook deze nieuwe en vertrouwde gezichten stellen we verderop even voor. Zij zullen de projecten en publicaties van het Vredesinstituut nauwlettend opvolgen en bijsturen waar nodig.

De basis van de activiteiten van het Vredesinstituut zijn de vijfjaarlijkse strategische plannen. In 2020 werd een nieuw en ambitieus strategisch plan goedgekeurd. Dit strategisch plan bepaalt dat het Vredesinstituut onderzoek voert naar vredesvraagstukken binnen twee grote onderzoeksdomeinen. In het domein “Wapens, vrede en geweld” onderzoekt het Vredesinstituut onder meer de controle op conventionele wapenhandel, de ontwapening van massavernietigingswapens, de bestrijding van illegale wapenhandel, de preventie van wapengeweld en de ontwikkeling van een Vlaams buitenlands beleid gericht op vrede.

2020 was een bijzonder jaar voor ons allen. De wereldwijde pandemie schudde niet enkel de samenleving maar ook de werkzaamheden van het Vlaams Vredesinstituut door elkaar.

In het domein “Conflict, vrede en samenleving” ligt de focus op conflicthantering en geweldspreventie in het onderwijs en de publieke ruimte, maatschappelijke polarisering en radicalisering, en op herinnerings- en vredeseducatie. Op basis van dit onderzoek formuleert het Vredesinstituut adviezen voor het Vlaams Parlement en voor andere relevante beleidsmakers om zo het wetgevend en beleidskader in een meer vredevolle richting

sturen. Maar ook wie in de praktijk dagelijks bouwt aan vrede en geweldpreventie moet in dit onderzoek inspiratie vinden.

Om dit strategisch plan uit te voeren ging het Vredesinstituut in 2020 ook op zoek naar een nieuwe directeur. Deze zoektocht leidde in januari 2021 tot de formele benoeming door het Vlaams Parlement van Nils Duquet als nieuwe directeur, nadat hij in 2020 reeds als directeur ad interim de continuïteit had verzekerd.

Ondanks de bijzondere maatschappelijk context en de organisatorische veranderingen bleef de kern van de activiteiten van het Vredesinstituut overeind, namelijk aan vredesonderzoek doen en bouwen aan een meer vredevolle wereld vandaag en in de toekomst. Zo evalueerde het Vredesinstituut in 2020 op vraag van de Commissie Radicalisering van het Vlaams Parlement en het Agentschap Binnenlands Bestuur het Vlaams Actieplan voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering en polarisering. Dit plan uit 2015 – een antwoord van de Vlaamse Regering op de terroristische aanslagen en de problematiek van de vele ‘Syrië-gangers’ - moest radicalisering voorkomen en signalen van gewelddadige radicalisering zo vroeg mogelijk detecteren. In 2017 werd het plan bijgestuurd maar toch drong een algemene evaluatie zich op. Deze evaluatie door het Vredesinstituut resulteerde in een rapport over de lokale aanpak van radicalisering en polarisering en later in een omvangrijk boek. Beide publicaties en bijhorende adviezen werden voorgesteld in de Commissie Radicalisering van het Vlaams Parlement. Daarnaast organiseerde het Vredesinstituut in december 2020 een druk bijgewoond webinar om de algemene resultaten voor te stellen aan beleidsmakers, praktijkmensen en onderzoekers. In het voorjaar van 2021 organiseert het Vredesinstituut bovendien nog verschillende thematische webinars die dieper ingaan op deelaspecten van de evaluatie, om zo de resultaten van dit onderzoek verder te verspreiden. Daarbij wordt onder andere de rol van Lokale Integrale Veiligheidscellen (LIVC-R's), het onderwijsveld en het jeugd(welzijns)werk onder de loep genomen. Verder organiseren we in het voorjaar 2021 ook een Engelstalig webinar om de lessen uit onze evaluatie van de Vlaamse context te delen met een internationaal publiek van beleidsactoren en experts en te koppelen aan de nieuwe Europese Counter Terrorism Agenda.

Natuurlijk onderzocht het Vredesinstituut in 2020 ook verschillende aspecten van de wapenproblematiek. Zo analyseerde het Vredesinstituut het afgelopen jaar - in het kader van zijn advies bij het jaarlijks verslag inzake buitenlandse wapenhandel van de Vlaamse Regering - de controle op de sterk toegenomen invoer van vuurwapens en munitie in Vlaanderen. Het Vredesinstituut adviseerde, op basis van deze analyse, onder meer om het huidige controlesysteem te vereenvoudigen en sluitend te maken, om de uitgereikte invoervergunningen beter op te volgen en om de informatie-uitwisseling en samenwerking tussen de verschillende betrokken diensten te optimaliseren. Verder publiceerde het Vredesinstituut ook twee factsheets over de vergunde buitenlandse wapenhandelsstromen in 2018 en 2019. Zo bleek uit onze analyses onder meer

In lijn met het strategisch plan 2020-2025 trof het Vredesinstituut voorbereidingen voor de uitbouw van een platformfunctie inzake vredesvraagstukken.

een spectaculaire daling van het aantal in Vlaanderen aangevraagde doorvoervergunningen. Onze onderzoeksresultaten en adviezen over de buitenlandse wapenhandel vanuit, via en naar Vlaanderen werden meermaals toegelicht in de Commissie Buitenlands Beleid.

In navolging van deze publicaties en toelichtingen vroeg de Commissie Buitenlands Beleid van het Vlaams Parlement aan het Vredesinstituut om de oorzaak van

vastgestelde daling in vergunde doorvoer te onderzoeken, om na te gaan hoe andere Europese landen de doorvoercontrole organiseren en om beste praktijken te identificeren die ook voor Vlaanderen een toegevoegde waarde kunnen betekenen. Het onderzoek ging eind 2020 van start en zal in 2021 uitmonden in een onderzoeksrapport en bijhorend advies. In 2020 werden ook twee onderzoeksprojecten opgestart die betrekking hebben op de problematiek van massavernietigingswapens en dual use producten: een onderzoek over het profiel van de chemische en biologische dual use industrie in Vlaanderen en de controle op de buitenlandse handel in deze producten, en een onderzoek van de internationale context inzake nucleaire ontwapening en de verschillende opties voor België en Vlaanderen hierin. Beide onderzoeksprojecten zullen in 2021 uitmonden in afzonderlijke rapporten en adviezen. Op deze wijze wil het Vredesinstituut, als onafhankelijke onderzoeksinstelling ingebed in het Vlaams Parlement, het parlementair debat voeden en een daadwerkelijke impact hebben op het gevoerde beleid.

Het onderzoek van het Vredesinstituut over de wapenproblematiek is echter niet beperkt tot Vlaanderen en België. In 2020 coördineerde het Vredesinstituut ook twee grootschalige internationale onderzoeksprojecten, gefinancierd door de Europese Commissie. Daarin onderzoeken we enerzijds illegale vuurwapenhandel (Project DIVERT) en anderzijds vuurwapengeweld (Project TARGET). In het kader van Project DIVERT werden in de zomer en het najaar van 2020 onder meer verschillende digitale expertmeetings georganiseerd. De onderzoeksresultaten van beide Europese projecten zullen in 2021 worden gepubliceerd en toegelicht op verschillende webinars en conferenties, onder andere op een internationale conferentie in het Vlaams Parlement.

In lijn met het strategisch plan 2020-2025 trof het Vredesinstituut bovendien voorbereidingen voor de uitbouw van een platformfunctie inzake vredesvraagstukken. Zo wil het - meer dan vroeger - de geïnteresseerde burger bereiken met vredesgerelateerde onderwerpen waarover het zelf geen onderzoek voert, maar die wel actueel en relevant zijn. Problemen van internationale relaties en samenlevingsconflicten waar Vlaamse beleidsmakers en de samenleving mee worden geconfronteerd, kunnen op die manier duiding krijgen binnen de complexiteit van de vredesproblematiek. In

2021 zullen we in dit kader meerdere – hopelijk ook fysieke – evenementen organiseren, onze website optimaliseren en nieuwe initiatieven ontwikkelen. Eind 2020 werd alvast een traject opgestart voor de nominatie van het Vlaams Vredesinstituut voor de Nobelprijs voor de Vrede.

Onze onderzoekers werden in 2020 ook regelmatig gevraagd om hun werk toe te lichten op de (doorgaans digitale) evenementen van andere lokale, nationale en internationale organisaties. Om de ambitieuze doelstellingen van het strategisch plan te verwezenlijken is het voor een kleine onderzoeksinstelling als het Vredesinstituut immers cruciaal om samen te werken. Daartoe werd in 2020 het nationaal en internationaal netwerk van het Vredesinstituut versterkt en uitgebreid. Het spreekt vanzelf dat we hier in 2021 op verder zullen bouwen door samen met onze vele partners onderzoek te voeren en voorlichtingsactiviteiten te organiseren.

Tenslotte willen we ook onze oprechte dank betuigen aan de Voorzitter en de verschillende diensten van het Vlaams Parlement. Ook in dit moeilijk jaar kon het Vredesinstituut opnieuw op hen rekenen voor de praktische ondersteuning van het instituut. We kijken vol goesting en vertrouwen naar 2021. De verschillende zaadjes die we in 2020 hebben geplant zullen we in 2021 kunnen oogsten. Op die manier blijven we samen verder bouwen aan een meer vreedevolle samenleving in Vlaanderen en daarbuiten.

VREDESINSTITUUT 2020 IN CIJFERS

10

Publicaties over ons onderzoek

4

Adviezen op basis van onderzoek

24

Inhoudelijke bijdragen aan activiteiten

25

Keer vermeld in de media waarvan 6 keer op televisie
of op de radio

4382

Mensen bereikt met mailings

116.596

Weergaven op sociale media

Vijftien jaar Vlaams Vredesinstituut: Een gesprek tussen Nelly Maes en Nils Duquet

“Bomen groeien vanuit de wortels.” Het is een oneliner die Nelly Maes, net tachtig geworden, bij het begin van het dubbelgesprek poneert. Ze vat ermee samen waarom ze graag ingaat op onze vraag om samen met de nieuwe directeur te reflecteren over, zoals ze het zelf noemt, *“historiek en perspectief”* van het Vlaams Vredesinstituut. Dat instituut richtte ze mee op en ze was er ook tien jaar lang voorzitter van de raad van bestuur. Het wordt een gesprek tussen twee mensen die al zeker één passie delen: vrede.

Nils: Ik ben opgegroeid in een gezin waar heel veel aandacht was voor wat er in de wereld gebeurde. Meerdere kranten en tijdschriften, open discussies, blik op de wereld, veel reizen ook... Nadien, tijdens mijn studies, was ik erg bezig met de conflicten in Centraal Afrika en de strijd om de grondstoffen daar. Ook de aanslagen van 11 september en de inval van de VS in Irak maakten indruk en deden mij nadenken over het waarom van conflicten. Op een conferentie liep ik Tomas Baum tegen het lijf. Hij zou kort daarna directeur van het pas opgerichte Vredesinstituut worden en toen er een vacature voor een onderzoeker verscheen heb ik niet geaarzeld om mij kandidaat te stellen.

Nelly: Ik ben geboren bij het begin van de Tweede Wereldoorlog. Mijn oudste herinneringen betreffen het einde van die oorlog. De vliegende bommen, soldaten die hier ingekwartierd werden, de repressie... Het leidde er als vanzelf toe dat vrede een streven werd. Politiek werd dat engagement natuurlijk heel erg duidelijk toen ik als parlamentslid een onderzoekscommissie afdwong naar aanleiding van de illegale wapensmokkel van springstof vanuit Zeebrugge naar Iran, waar toen een embargo op rustte. Er gebeurden in die tijd onvoorstelbare dingen. De wapenhandelaars zaten gewoon op de kabinetten. Het rapport van die commissie – waar ik sterk op heb kunnen wegen – concludeerde dan ook onder andere dat er bijzonder veel mist en mysterie hing rond die wapenhandel.

Nils: Klopt. En dat rapport was ook voor het Vlaams Vredesinstituut een erg belangrijk document. Toen wij begonnen was er weinig voorhanden. We kwamen bij wijze van spreken toe in een leeg bureau waar ook niet alle gespecialiseerde publicaties onmiddellijk ter beschikking waren, die moesten we nog aankopen. Wij zijn dan onder meer met dat rapport, dat veel feitelijke info bevatte, aan de slag gegaan om alles in kaart te beginnen brengen.

Nelly: In die prille beginfase hebben we ook erg goed gekeken hoe andere, Europese vredesinstellingen functioneerden. Ons allereerste werkbezoek was Clingendael in Nederland maar ik herinner me ook SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) en BICC (Bonn International Center for Conversion). Uit die bezoeken aan het buitenland leerden we al snel dat een advies heel moeilijk genegeerd kan worden door het beleid als het steunt op degelijk onderzoek. Een raad van bestuur bereikt ook moeilijk een consensus over een advies als er geen solide onderzoeksbasis is. Daar ben ik zelf af en toe tegenaan gelopen, bijvoorbeeld toen ik een advies wilde uitbrengen over de Palestijnse kwestie.

Nils: Ik herinner mij dat we in die beginperiode nogal makkelijk in een bepaalde politieke hoek gezet werden. Door ons onderzoek op een onafhankelijke manier te voeren bewezen we gelukkig snel onze partijpolitieke neutraliteit. Die basis staat er vandaag nog steeds en we worden nu door alle politieke fracties gewaardeerd om wat we doen. Het helpt natuurlijk om fysiek vlakbij de parlementsleden, in het gebouw van de Vlaamse volksvertegenwoordigers, te zitten. Zo kunnen we ook actief alles opvolgen en voelen wat er leeft in de commissies waar onze thema's aan bod komen. Bovendien is onze locatie in Brussel voor heel wat internationale organisaties een extra reden om met ons samen te werken.

Nelly: Daar is overigens nog wel over gediscussieerd, over waar het Vlaams Vredesinstituut zich zou moeten vestigen zodat de onafhankelijkheid zoveel mogelijk gevrijwaard zou blijven. Sommige burgemeesters zagen het wel zitten om het Vlaams Vredesinstituut in hun gemeente te huisvesten; in Vlaanderen is er altijd wel ergens een gebouw beschikbaar (*lacht*). Maar de keuze voor Brussel was natuurlijk strategisch heel belangrijk. Dicht bij de Europese instellingen zodat de colloquia van het Vlaams Vredesinstituut ook daar op aandacht zouden kunnen rekenen en dicht bij de commissiezalen van het Vlaams Parlement. Al frustreerde het mij in die periode wel dat we in het Vlaams Parlement vooral toegang hadden tot de subcommissie die de wapenhandel controleerde. Het was heel snel duidelijk dat we naast wapens de andere pijler moesten uitbouwen om andere commissies te bereiken. Onder mijn voorzitterschap ging dat moeilijk maar nu zit het Vredesinstituut in een fase waarin men weer voorbij die wapenhandelpijler kan kijken.

Nils: We hebben heel veel werk gedaan rond herdenking; hoe ga je om met je eigen oorlogsverleden? En nu richten we de blik ook op hoe omgaan met spanningen in de samenleving. Deze week zitten we bijvoorbeeld in de commissie onderwijs in het kader van onze evaluatie van het Vlaams actieplan ter bestrijding van gewelddadige radicalisering en polarisering. Over polarisering maken we trouwens samen met VRT een Edubox. Zo worden we meer en meer die facilitator die we willen zijn, tussen politiek en onderzoek maar ook het brede middenveld en de samenleving. Het ultieme doel is om

Ik herinner mij dat we in die beginperiode nogal makkelijk in een bepaalde politieke hoek gezet werden. Door ons onderzoek op een onafhankelijke manier te voeren bewezen we gelukkig snel onze partijpolitieke neutraliteit.

mensen niet alleen fysiek samen te brengen maar hen ook digitaal de weg te wijzen door info - betrouwbare info - te verzamelen over de meest diverse vredesvraagstukken, bijvoorbeeld ook over het conflict nu in Myanmar of de oorlog in Syrië.

Nelly: Wat betreft Syrië hoop ik echt dat er opnieuw een soort bewustzijn komt, na meer dan 10 jaar oorlog... Ik ben in de regio geweest toen die nog in bloei stond, ik ruik nog de kruiden in de volkswijken... Maar het klopt. Als je de toegankelijkheid van je eigen onderzoek voor anderen vergroot en anderen doen dat op hun beurt naar jou toe, dan is dat een ontzettende besparing die voor iedereen bredere wegen kan openen naar andere vredesperspectieven in de wereld.

De keuze voor Brussel was natuurlijk strategisch heel belangrijk. Dicht bij de Europese instellingen zodat de colloquia van het Vlaams Vredesinstituut ook daar op aandacht zouden kunnen rekenen en dicht bij de commissiezalen van het Vlaams Parlement.

Nils: Die samenwerking is ook broodnodig omdat alles zo snel evolueert, zeker de technologie. De mogelijkheden van vandaag zijn niet meer te vergelijken met tien jaar geleden en waarschijnlijk kijkt men over tien jaar meewarig terug op deze periode. Technologische evolutie is vaak een positief gegeven maar de mogelijkheden voor negatief gebruik zijn wel exponentieel gestegen. Hoe ga je om met zaken die zo snel evolueren dat enkel een beperkte groep experts nog kan volgen?

En waar ook de politiek geen zicht meer op heeft? Ook op het vlak van surveillance stelt zich dat probleem. Als je ziet wat er allemaal mogelijk is met gezichtsherkenning en wat de gevolgen ervan zijn voor opsporing en voor de privacy... Ik denk ook aan 3D geprinte vuurwapens. Wat als iedereen zijn eigen wapen kan printen, waar gaan we dan heen? Hoe ga je daar als democratie allemaal mee om?

Nelly: Wat mij vooral bang maakt is de verhoogde bruikbaarheid van al die vreselijke zaken die zeer dodelijk zijn. Gerichte ingrepen van kwaadwilligen worden veel makkelijker. Dus daar moet het Vredesinstituut ook zeker bezig mee zijn en zorgen dat er voldoende snel regels komen. Destijds, toen de vredesbeweging nog prominenter aanwezig was, werd er stevig actie gevoerd tegen de clusterbommen. We hebben nood aan een nieuwe lijst van wapens die illegaal verklaard worden.

Nils: Op de universiteiten is die denkoefening ook volop aan de gang; de technologie staat niet stil maar veel van die innovaties kunnen ook misbruikt worden. Daar is vaak nog geen bewustzijn voor bij hele grote delen van de universitaire gemeenschap. Want het kan ook wel fout lopen; De informatie kan gestolen worden of misbruikt voor de ontwikkeling van andere systemen... Op dat bewustzijn moeten we - uiteraard met respect voor de academische vrijheid - nog heel hard werken.

Nelly: Vandaar ook het belang – en dat was destijds in het decreet voorzien – dat er samengewerkt wordt met de universiteiten. Ook de wetenschappelijke raad is in dat perspectief opgericht. Het onderzoekswerk van de universiteiten kan perfect helpen om het Vlaams Parlement te waarschuwen voor bepaalde gevaarlijke technologische evoluties. Misschien kunnen jullie daar mekaar vinden.

Nils: Dat is echt de ambitie van ons vredesplatform; samenwerken met universiteiten en vredesinstellingen om al die relevante onderzoeken zoveel mogelijk boven de waterlijn te krijgen. Zo krijgen we een veel completer zicht op de problemen en kunnen we verder werken aan duurzame oplossingen voor vredesvraagstukken. Want dat is en blijft natuurlijk de basisopdracht.

“Onpartijdig onderzoek als inzet voor vredespolitiek. De kracht en de eenvoud van dit organisatie-model blijft inspireren. Vanuit zijn missie heeft het Vredesinstituut intussen op vele domeinen wegwijzers neergezet, soms zelfs hele kaarten uitgetekend. Met deze aanpak zie ik ook voor de toekomst veel potentieel.”

Tomas Baum,

was van 2006 tot 2018 directeur van het Vlaams Vredesinstituut en is momenteel directeur van Kazerne Dossin.

PUBLICATIES EN ADVIEZEN IN 2020

05/05/2020

De invoer van vuurwapens en munitie in Vlaanderen. Evoluties, verklaringen en uitdagingen voor controle, Diederik Cops en Nils Duquet

05/05/2020

Advies - Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2018

01/07/2020

Rapport - Het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering, Lore Colaert en Maarten Van Alstein

01/07/2020

Advies – Het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering

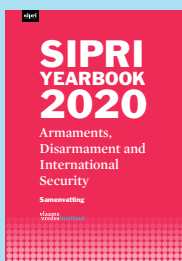
08/07/2020

Jaarverslag 2019 – Samenwerken voor vrede

18/08/2020

Advies - Vlaamse buitenlandse wapenhandel 2019

12/10/2020

SIPRI Yearbook 2020 – Samenvatting in het Nederlands

24/11/2020

Advies - Evaluatie Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering

02/12/2020

Rapport - Gewelddadige radicalisering en polarisering – Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen, Diederik Cops, Annelies Pauwels & Maarten Van Alstein (red.)

EEN NIEUWE RAAD VAN BESTUUR

In 2020 kreeg het Vlaams Vredesinstituut een nieuwe raad van bestuur met **Jan Peumans** als voorzitter. Ook directeur Nils Duquet maakt deel uit van de raad van bestuur. Maak kennis met de overige leden;

Voorgedragen door de politieke fracties

ANNEMIE CHARLIER

Wapenhandel en het ontbreken van fundamentele vrede is vandaag onder andere door de globalisering een groot probleem. Vanuit mijn pacifistische en politieke overtuiging wil ik het werk van het Vlaams Vredesinstituut op de voet volgen en bijdragen tot een vredevolle toekomst in Vlaanderen en in de wereld.

AXEL DELVOIE

Sinds de oprichting zetel ik in de raad van bestuur, zo kon ik mee vorm geven aan dit instituut. Het is een bijzonder boeiende omgeving, waar ik veel interessante mensen ontmoet en een bescheiden steentje kan bijdragen aan een groter geheel.

LUC DE VOS

De productie, het bezit, het gebruik en de handel in wapens zijn stuk voor stuk delicaat. Het toezicht daarop door het Vlaams Parlement lijkt mij evident. Het is goed dat het daarin wordt bijgestaan door “experten” uit de politieke-, academische-en economische wereld en last but not least de vredesbewegingen. Vanuit mijn decennialange professionele activiteit kijk ik graag toe op de wetenschappelijke ploeg die het voorbereidend werk doet.

WARD KENNES

Als volksvertegenwoordiger leerde ik de adviezen en rapporten van het Vlaams Vredesinstituut waarderen voor hun wetenschappelijke kwaliteit en maatschappelijke relevantie. Wapenhandel, vredeseducatie, geweldspreventie of polarisering vergen permanente aandacht en stevig onderzoek.

ALONA LYUBAYEVA

Via mijn engagement bij het Vredesinstituut wil ik mijn steentje bijdragen tot meer bewustzijn van de fragiliteit van de vrede, het belang van vredeseducatie, en kennis rond wapens, polarisatie en oorlogsvoering. Door te leren uit het verleden kunnen we een vredevolle toekomst garanderen.

JAN VAN PUYVELDE

Het recht op veiligheid is allicht het essentieelste mensenrecht. Het levend houden van de 'Nooit meer oorlog'-gedachte en ervoor zorgen dat wapens niet in verkeerde handen komen is dus fundamenteel.

Voorgedragen door de SERV

JAN BOULOGNE

Het Vlaams Vredesinstituut draagt zorg voor een gedocumenteerd parlement en een geïnformeerde bevolking. Degelijk en geëngageerd.

JOHAN GULDIX

Streven naar een conflictvrije samenleving is een must. Ook vanuit de economische wereld dragen we daar graag aan bij. De verschillende invalshoeken ervaar ik als een meerwaarde.

RIA VAN PEER

Als kind gefascineerd door oorlogsverhalen, opstappen in vredesmarsen en beroepsmatig meewerken aan de bevordering van vreedzaam overleg. Een eer om één van de sociale partners te vertegenwoordigen.

PETER WOUTERS

Ontwapenen, sociale rechtvaardigheid, sociaal overleg, geweldloze dialoog en duurzame ontwikkeling maken deel uit van de missie van Beweging.net. Het Vlaams Vredesinstituut werkt concreet aan dezelfde doelen, daar draag ik graag toe bij.

Voorgedragen door de VLIR

ANN PAUWELS

Het is voor mij bijzonder verrijkend om als bestuurslid betrokken te worden bij het veel-eer beleidsgerichte vredesonderzoek van het Vredesinstituut, alsook bij de strategische beleidskeuzes die het Vredesinstituut daaromtrent maakt. Ik wil dan ook bijdragen aan de verdere consolidatie van de expertise en de verbreding van het onderzoek.

DIRK ROHTUS

Mensen uit verschillende geledingen van onze samenleving die overleggen over vraagstukken van vrede en geweldpreventie: het bewijs dat samenleven begint bij dialoog en samen-denken over antwoorden.

TOM SAUER

Ik zie mijn rol als geëngageerd academicus om de prioriteiten, inclusief de onderzoeks-agenda (bijvoorbeeld op vlak van massavernietigingswapens), van het Vlaams Vredesinstituut mee te kunnen bepalen.

Voorgedragen door de Vlaamse vredesbeweging

KRISTIN DE WINTER

“Nooit meer oorlog” staat er op de IJzertoren. Daardoor ging ik me inzetten voor vrede. In het Vredesinstituut denk ik mee over meer vrede en minder wapenexport. Een hele eer!

MEREL SELLESLACH

Samen volgen we vanop de eerste rij het onderzoek op, wisselen we hierover uit en geven we richting aan het Vlaams beleid dat vrede lokaal zowel als internationaal moet bevorderen.

GEORGES SPRIET

Het is een enorme verrijking voor het maatschappelijk debat en voor de opbouw naar een duurzame vrede wanneer kwaliteitsvol onderzoek gedaan wordt naar duwfactoren voor geweld, ‘root causes of war’ en mogelijkheden om gewelddadige conflicten te voorkomen. Bijdragen tot het concreet uitbouwen van dergelijk kader vormt een mooie uitdaging.

Gecoöpteerde leden

NAIMA CHARKAOU

De missie van het Vredesinstituut om te werken aan een meer vreedevolle samenleving, is iets waar ik graag toe bijdraag vanuit mijn affiniteit met het mensenrechtenkader.

FILIP REYNIERS (ondervoorzitter)

Het is boeiend om mee te werken aan beleidsadvies dat steunt op de verschillende maatschappelijke geledingen die in het bestuur vertegenwoordigd zijn. Ondanks de verschillende perspectieven proberen we één visie uit te dragen.

HET TEAM VAN HET VLAAMS VREDESINSTITUUT

*“De toekomst moet je
niet voorspellen, maar
mogelijk maken”*

- Antoine de Saint-Exupéry

NILS DUQUET **DIRECTEUR**

- *Behaalde masters in de sociologie (2002) en de politieke wetenschappen (2004)*
- *Werkte van 2004 tot 2006 als onderzoeker aan de Vakgroep Sociologie van de Vrije Universiteit Brussel*
- *Werkt sinds 2006 bij het Vlaams Vredesinstituut, eerst als onderzoeker, sinds april 2020 als directeur ad interim en sinds januari 2021 als directeur.*
- *Coördineert als directeur de twee onderzoeksdomeinen van het Vredesinstituut*
- *Doet zelf onderzoek over de controle op conventionele wapenhandel, de bestrijding van illegale wapenhandel en de preventie van wapengeweld*

Waar lag je onderzoeksfocus dit jaar?

In 2020 bestond mijn eigen onderzoeksagenda voornamelijk uit het coördineren van twee grootschalige internationale onderzoeksprojecten: Project DIVERT over de afwending van vuurwapens en munitie uit het legale circuit naar het illegale circuit in Europa, en Project TARGET over de relatie tussen vuurwapengeweld en illegale vuurwapenhandel in Europa.

Met wie buiten het Vlaams Vredesinstituut werkte je dit jaar uitzonderlijk goed samen?

Dit is een erg moeilijke vraag want het afgelopen jaar heb ik als directeur ad interim

namelijk met een grote verscheidenheid aan personen en organisaties op een goede manier samengewerkt. Ik wil echter graag de mensen binnen het Vlaams Parlement bedanken voor hun steun in dit moeilijke corona-jaar. Ten eerste de Voorzitter van het Vlaams Parlement en de overige parlementsleden voor hun oprechte interesse in onze onderzoeksactiviteiten en het ter harte nemen van onze adviezen. Maar natuurlijk ook de verschillende diensten van het parlement die ervoor zorgen dat wij ons werk op een goede manier kunnen uitvoeren door hun ondersteuning op vlak van onder meer communicatie, externe relaties, personeelsbeleid en de uitbesteding van onderzoeksprojecten, maar ook door hun juridische raad en de opvolging van onze financiën.

Wat was het meest confronterende of revelerende inzicht in je vakgebied dit jaar?

Bij illegale wapenhandel in Europa denken de meeste mensen aan de smokkel van oorlogswapens uit het voormalig Joegoslavië. Uit mijn eigen onderzoek van de afgelopen jaren en uit nieuwe onderzoeksresultaten van het project DIVERT dit jaar blijkt dat de bronnen van illegale wapenhandel en de verschillende modus operandi echter beduidend veelzijdiger zijn. Vuurwapens zijn nu eenmaal duurzame producten met doorgaans een erg lange levenscyclus. Hierdoor kunnen ze op verschillende momenten en manieren lekken vanuit het legale naar het illegale circuit. Net die diversiteit maakt de bestrijding van illegale wapenhandel zo complex.

Welk extern onderzoek of welke wetenschapper in je vakgebied houdt je momenteel erg in de gaten?

Ik ben gefascineerd door het uitstekende onderzoekswerk van Conflict Armament Research, een organisatie die in conflictgebieden informatie verzamelt over de aanwezige wapens. Ze doen dit door ter plekke de wapens en hun serienummers te fotograferen, deze informatie te inventariseren en dan op basis van deze informatie aan de oorspronkelijke productielanden uitleg te vragen over de verschillende stappen in de levenscyclus van het wapen. Op die manier kunnen gaten in het controlesysteem worden opgespoord.

Naar welk eigen onderzoek of project kijk je uit in 2021?

Ik kijk enorm uit naar Project TARGET. Dit is de eerste vergelijkende studie naar vuurwapengeweld in Europa en ik ben er erg trots op dat het Vlaams Vredesinstituut dit prestigieus Europees project coördineert. TARGET zal inzicht geven in de verschillende vormen van vuurwapengeweld in Europa en de wijze waarop de daders aan hun wapens zijn geraakt. Op die manier kunnen we bijdragen aan lokale, nationale en internationale beleidsinitiatieven ter preventie van wapengeweld door het legale controlesysteem te verbeteren en door de strijd tegen illegale wapenhandel te versterken.

"If we respect truth, we must search for it by persistently searching for our errors: by indefatigable criticism, and self-criticism."

- Karl Popper

DIEDERIK COPS
SENIOR ONDERZOEKER

- *Master en doctor in de criminologie, aanvullende opleiding in de internationale betrekkingen en conflictbeheersing*
- *Tussen 2008 en 2015 verbonden aan het Leuvens Instituut voor Criminologie*
- *Sinds januari 2016 onderzoeker op het Vredesinstituut*
- *Werkt in het onderzoeksdomein 'wapens, vrede en geweld'*
- *Focust vooral op de controle op de buitenlandse handel in conventionele militaire goederen en dit op Vlaams, Europees en internationaal niveau*
- *Volgt daarnaast de evoluties inzake Europese defensiesamenwerking, met specifieke aandacht voor publieke transparantie en parlementaire betrokkenheid en controle*

Waar lag je onderzoeksfocus dit jaar?

Enerzijds heb ik onderzoek verricht over de buitenlandse wapenhandel, een thema dat ik op continue basis blijf opvolgen. Dit heeft onder andere geleid tot een onderzoeksrapport over vuurwapeninvoer in Vlaanderen. Hierover hebben we in de commissie Buitenlands Beleid, in volle coronacrisis, een zeer interessante en nuttige gedachtewisseling kunnen hebben.

Anderzijds heb ik heel wat tijd en energie geïnvesteerd in het evaluatietraject van het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. Dit ging dan om het opstellen, opvolgen en beoordelen van een externe onderzoekso-

dracht, het herwerken van het hoofdstuk over het jeugd(welzijns)werk en het werken aan de inleiding en de algemene conclusies van het onderzoek. Ook de voorbereiding van het advies van de Raad van Bestuur en de toelichting van de onderzoeksresultaten in de commissie radicalisering van het Vlaams Parlement en tijdens een eigen webinar hoorden hierbij.

Met wie buiten het Vlaams Vredesinstituut werkte je dit jaar uitzonderlijk goed samen?

Binnen het onderzoeksproject over de evaluatie van het actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering vond ik vooral de samenwerking met professors Wim Hardyns en Lieven Pauwels van de UGent zeer waardevol en aangenaam. We hadden hen ingeschakeld om een transversale programmascan te maken van het Vlaamse actieplan. Ondanks de moeilijke omstandigheden en de korte termijn hebben we tijdens die periode zeer vlot kunnen samenwerken, zeer aangename overlegmomenten gehad met een kwaliteitsvol eindproduct als resultaat.

Wat was het meest confronterende of revelerende inzicht in je vakgebied dit jaar?

Wat me in 2020 is opgevallen binnen de omgang met de controle op de buitenlandse wapenhandel is de tendens om wapenexportbeslissingen juridisch aan te vechten in nationale rechtbanken. In verschillende Europese lidstaten hebben NGO's juridische stappen ondernomen om wapenexport, vooral voor wapens die gebruikt zouden worden in het conflict in Jemen, door een rechtbank te laten stopzetten. Een opvallende uitkomst van deze tendens is dat door deze processen heel wat overheden zo 'gedwongen' zijn geworden om meer inzicht en toelichting te geven in en bij hun beslissingsprocessen over wapenexport, iets wat heel lang (en in feite nog steeds) een aspect was waarover zeer weinig bereidheid was (en is) om transparant over te communiceren.

Welk extern onderzoek of welke wetenschapper in je vakgebied houdt je momenteel erg in de gaten?

Niet heel verrassend zal ik in 2021 SIPRI en dan met name het onderzoekers binnen het 'dual-use and arms trade control programme' zeker goed in de gaten houden. Hierbij kijk ik met name uit naar hun werk over de nieuwe Dual-Use Verordening en wat hun conclusies kunnen betekenen voor de Vlaamse controlepraktijk en ons eigen onderzoek.

Naar welk eigen onderzoek of project kijk je uit in 2021?

Ik kijk heel erg uit naar het onderzoeksproject naar de controle op doorvoer van militaire goederen dat we momenteel op vraag van de commissie Buitenlands Beleid van het Vlaams Parlement aan het voeren zijn. Tot nu toe blijkt uit interviews en de literatuur dat er zowel binnen Vlaanderen als internationaal heel wat interesse bestaat voor deze problematiek en voor ons onderzoek. Het is daarom een grote uitdaging om nog dit jaar tot een goed onderzoeksrapport te komen dat niet enkel de Vlaamse controle kan optimaliseren, maar dat ook de internationale discussies hierover kan voeden.

“Denken is interessanter dan weten, maar niet dan kijken”

- Goethe

MAARTEN VAN ALSTEIN
SENIOR ONDERZOEKER

- *Historicus met interesse in (de geschiedenis van) conflict, geweld en vrede*
- *Werkt in het onderzoeksdomein ‘vrede, conflict & samenleving’*
- *Onderzoekt thema’s als conflicthantering, polarisatie, vredeseducatie en hoe we kunnen leren uit het gewelddadige verleden*

Waar lag je onderzoeksfocus dit jaar?

In 2020 ging het grootste deel van mijn aandacht naar twee onderzoeksprojecten. Aan de ene kant werkte ik met collega’s Diederik en Annelies aan de redactie van een boek over het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. Het werk omvatte enerzijds het uitwerken van het algemene kader en de conclusies en anderzijds een bijdrage over het lokale beleid. Daarnaast verrichtte ik onderzoek naar polarisatie. De insteek was vooral pedagogisch: hoe kunnen onderwijsprofessionals omgaan met toenemende spanningen en conflicten op school?

Met wie buiten het Vlaams Vredesinstituut werkte je dit jaar uitzonderlijk goed samen?

Dat is een moeilijke vraag; er zijn tal van partners met wie we als Vredesinstituut goed samenwerken: de Evens Foundation, het Vredescentrum, het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie, Euroclio, de Auschwitz Stichting, FARO, het Fonds Aurore Ruyffelaere, het netwerk wij-zij, de onderwijsnetten- en koepels, lerarenopleidingen, ... Als ik iemand bij naam moet noemen, zou dat Marjan Verplancke van het Hannah Arendt Instituut zijn. Een betrokken, gedreven en warme collega, met wie ik het afgelo-

pen jaar regelmatig heb mogen samenwerken aan projecten over hoe we in het Vlaamse onderwijs kunnen omgaan met conflict en polarisatie.

Wat was het meest confronterende of revelerende inzicht in je vakgebied dit jaar?

Ik heb met interesse het nieuwe boek van Judith Butler-The Force of Non-Violence-gelezen, waarin ze onder meer betoogt hoe een ethiek en praktijk van geweldloosheid geen individuele of passieve zaak mag zijn, maar verbonden moet zijn met politiek activisme voor sociale transformatie, rechtvaardigheid en gelijkheid.

Welk extern onderzoek of welke wetenschapper in je vakgebied houd je momenteel erg in de gaten?

Er wordt vandaag veel boeiend onderzoek verricht naar polarisatie. In de Vlaamse context volg ik met interesse het werk van Textgain over het monitoren van online haatspraak en polarisatie.

Naar welk eigen onderzoek of project kijk je uit in 2021?

Hoe kunnen we uit het gewelddadige verleden leren voor vrede? In 2021 wil het Vredesinstituut zich opnieuw meer richten op de vraag hoe we in scholen en musea op een vredesgeoriënteerde manier aan de slag kunnen rond geschiedenissen en herinneringen aan oorlog en geweld, zoals het koloniale verleden, WOI, WOII en de Shoah.

MICKY RYCKAERT
OFFICE & EVENT MANAGER

Werkt sinds mei 2017 deeltijds als Office & Event Manager bij het Vlaams Vredesinstituut. Is verantwoordelijk voor de praktische organisatie van evenementen en staat mee in voor interne administratieve en ondersteunende taken.

“Een leven lang bijleren; blijf ongeacht je leeftijd bijleren van de volgende generatie en geef ook nuttige kennis en ervaring door aan wie jonger is.”

Welk deel van je werk vroeg in 2020 het meeste aandacht?

Mijn aandacht ging uit naar het in stand houden van de groepsdynamiek ook al was telewerken overal de norm. Ik heb mogen ervaren dat we ondanks alle moeilijkheden toch een waardevol, inhoudelijk jaar hebben kunnen neerzetten en dat we ondanks de opgelegde contactbeperkingen toch zijn uitgegroeid tot een hecht team.

Wat was de grootste, professionele verandering die het Coronajaar met zich meebracht?

Toen we vanwege de COVID19-maatregelen verplicht moesten telewerken veranderde er heel wat, niet in het minst in mijn specifiek takenpakket, het organiseren van evenementen. Wat fysiek was werd virtueel en digitaal, voor mij betekende dat meer werken achter de (computer)schermen. De focus lag op virtuele vergaderingen en webinars. Dat zijn andere taken (een andere manier van werken) met minder ontmoetingen in de werksfeer. Wat ik aldus gemist heb is het menselijk contact met de collega's en ook met de mensen van het Vlaams Parlement met wie ik voor fysieke evenementen regelmatig samenwerkte.

Met wie buiten het Vlaams Vredesinstituut werkte je dit jaar uitzonderlijk goed samen?

Ik heb goed kunnen samenwerken met de mensen van externe relaties van het Vlaams Parlement om het herorganiseren van onze verschillende evenementen in goede banen te leiden, soms met meerdere keren uitstel en opnieuw beginnen. We waren flexibel en creatief bij het converteren van reeds geplande evenementen naar virtuele gebeurtenissen.

Naar welk evenement of project kijk je uit in 2021?

Ik kijk er bijzonder naar uit om de voorstelling van ons jaarverslag 2020 te helpen realiseren. Ik hoop dat dit jaarverslag dan zoals vroeger op een fysiek evenement voorgesteld kan worden. Ik heb dezelfde ambitie voor de viering van 15 jaar Vlaams Vredesinstituut: hopelijk kunnen we deze verjaardag zonder al te grote beperkingen met heel wat genodigden vieren. Zo zal het voor mij symbool staan voor de terugkeer naar een normaal en gevarieerd leven - zowel professioneel als privé - want dat heb ik in 2020 wel gemist...

MARGARIDA FERRO
OFFICE MANAGER

Werkt sinds september 2007 als Office Manager bij het Vlaams Vredesinstituut. Is verantwoordelijk voor de financiën en andere ondersteunende zaken en is gepassioneerd door processen en planning.

"It is never too late to be what you might have been."

- George Eliot

Welk deel van je werk vroeg in 2020 het meeste aandacht?

Werken aan een projectvoorstel om externe fondsen te werven vind ik heel leuk. Het voorbereiden van het budget en zorgen dat de details in het voorstel kloppen is altijd heel intensief. Wanneer het lukt om tijdig in te dienen, geeft dit enorm veel voldoening. In het najaar hebben we gewerkt aan zo'n projectvoorstel en nu kijken we ernaar uit om te weten of het project ons toegekend wordt.

Wat was de grootste, professionele verandering die het Coronajaar met zich meebracht?

Hoe kan het anders: thuiswerken. Het contact met de collega's viel weg. Je doet niet snel een babbeltje op Teams...We hebben wel van in het begin, wekelijks teamvergaderingen gepland om op de hoogte te blijven van waar de anderen mee bezig waren. In het begin van de lockdown wist niemand wat te verwachten. Wie daar nood aan had kon tijdens de teamvergadering over zijn/haar bezorgheden vertellen en dat was wel heel waardevol.

Met wie buiten het Vlaams Vredesinstituut werkte je dit jaar uitzonderlijk goed samen?

Door de afloop van een raamcontract moesten we veranderen van leverancier voor het lay-out van onze rapporten. De nieuwe leverancier is erg professioneel. Ze hebben begrip voor de vele wijzigingen en hebben zich heel snel kunnen aanpassen. Dikke pluim!

Naar welk evenement of project kijk je uit in 2021?

Ik kijk ernaar uit om mee te werken aan de start van onze Vredesplatform. In ons nieuwe communicatieplan geven we verder vorm aan een idee dat al enkele jaren aan het rijpen was. Hoe kunnen we politici, academici, mensen uit het middenveld en geïnteresseerde burgers beter informeren en nieuwsgierig maken naar ons werk? Met de Vredesplatformfunctie willen we nieuws, evenementen en publicaties van andere onderzoeksinstituten en organisaties onder de aandacht brengen en ons publiek op een toegankelijke manier kennis laten maken met de vredesproblematiek. Interessant wordt het zeker maar het zal een uitdaging worden om dit project met alle andere lopende projecten te combineren.

"Seeing something and understanding something are two very different things."

- Haruki Murakami

MATTEO DRESSLER **ONDERZOEKER**

- Sociaal wetenschapper met onderzoeksachtergrond in vrede & conflict.
- Werkt in het onderzoeksdomein 'wapens, vrede en geweld'.
- Spitst zich toe op het onderzoek naar methoden waarmee vuurwapens in de Europese Unie afgewend worden van de legale naar de illegale sfeer

Waar lag je onderzoeksfocus dit jaar?

In 2020 wijdde ik al mijn tijd aan project DIVERT dat de afwending van vuurwapens onderzoekt. Eén van mijn focusgebieden was het onderzoek naar de wijze waarop gewapende conflicten en aanpassingen aan vuurwapenwetgeving kunnen leiden tot het verdwijnen van vuurwapens naar het illegale circuit.

Met wie buiten het Vlaams Vredesinstituut werkte je dit jaar uitzonderlijk goed samen?

Tegen de uitdagende achtergrond van de wereldwijde pandemie was ons onderzoeksteam in staat om met talloze juridische deskundigen en beleidsmakers op Europees en nationaal niveau online discussies te voeren over het thema vuurwapenafwending. Ik ben bijzonder blij dat we tijdens ons project vertrouwen konden opbouwen met deze sleutelinformanten.

Wat was het meest confronterende of revelerende inzicht in je vakgebied dit jaar?

Ik stond vooral versteld van hoeveel vuurwapens in heel Europa nog steeds begraven lijken te liggen in gebieden in de buurt van voormalige slagvelden uit de Tweede Wereldoorlog. Uit ons onderzoek is gebleken dat sommige van deze wapens worden opgegraven, opgeknapt en zelfs verhandeld.

Welk extern onderzoek of welke wetenschapper in je vakgebied houd je momenteel erg in de gaten?

Als tip geef ik graag volgende boektitels mee: Strangers in their own land van Arlie Russel Hochschild en The Politics of Resentment van Katherine J. Cramer. Beide boeken hebben mijn inzicht in het onderwerp van sociale en politieke polarisatie verruimd.

Naar welk eigen onderzoek of project kijk je uit in 2021?

In 2021 zal mijn onderzoek focussen op Project TARGET. Dit project neemt het vuurwapengeweld in Europa onder de loep.

QUITTERIE DE LABBEY **ONDERZOEKER**

- *Behaalde masters in International and European governance, Strategy and Risk Management en deed stage bij SIPRI, GRIP en het Duitse ministerie van Defensie.*
- *Werkt in het onderzoeksdomein 'wapens, vrede en conflict'*
- *Concentreert zich op onderzoek naar de afwending van vuurwapens van de legale naar de illegale sfeer en tracht lacunes op te vullen in onderzoek naar wapengeweld en illegale vuurwapenhandel*

“Er zijn geen foute noten op de piano, alleen betere keuzes.”

- Thelonious Monk

Waar lag je onderzoeksfocus dit jaar?

Dat lag in 2020 bij de afwending van vuurwapens in de EU, meer bepaald diefstal en fraude. Hoewel ik de EU in haar geheel heb beschouwd, heb ik ook diepgaand onderzoek verricht naar afwending van vuurwapens in België en in Kroatië.

Met wie buiten het Vlaams Vredesinstituut werkte je dit jaar uitzonderlijk goed samen?

In het kader van het project DIVERT verzamelden we veel info door de samenwerking en (virtuele) bijeenkomsten met onze operationele partners; de Belgische Federale Politie, Europol en talrijke vuurwapendeskundigen.

Wat was het meest confronterende of revelerende inzicht in je vakgebied dit jaar?

Informatie-uitwisseling en samenwerking op Europees niveau zijn van cruciaal belang in de strijd tegen de illegale vuurwapenhandel. Zodra het gesprek tussen nationale autoriteiten op gang raakte, begonnen ze samen te zoeken naar oplossingen en werden ze zich soms ook bewust van problemen die zij in hun eigen land mogelijk over het hoofd hadden gezien.

Welk extern onderzoek of welke wetenschapper in je vakgebied houd je momenteel erg in de gaten?

In mijn geval zijn dat de twitteraccounts van Calibre Obscura en Matt Schröder over vuurwapens, de ngo Disclose die aan onderzoeksjournalistiek doet en UNDP SEESAC, dat zich bezighoudt met de huidige ontwikkelingen op het gebied van veiligheid en illegale vuurwapenhandel in de Westelijke Balkan.

Naar welk eigen onderzoek of project kijk je uit in 2021?

Ik kijk ernaar uit om het TARGET-project aan te vatten en de landenstudie te schrijven over wapengeweld in België en de link met illegale vuurwapenhandel.

*“Truth extracts
order from chaos.”*

- Jordan Peterson

ANNELIES PAUWELS **ONDERZOEKER**

- *LLM in internationaal strafrecht en MSc in interculturele bemiddeling met een specialisatie in Arabisch en Russische talen en culturen*
- *Werkt in het onderzoeksdomein 'vrede, conflict en samenleving'*
- *Focust daarbij op (gewelddadige) radicalisering.*
- *Verrichtte in het verleden onderzoek naar misdaadpreventie en internationale veiligheid bij het EU Institute for Security Studies (EUISS), UN Office on Drugs and Crime (UNODC) en UN Interregional Crime and Justice Research Institute (UNICRI).*

Waar lag je onderzoeksfocus dit jaar?

Dit jaar ging het grootste deel van mijn aandacht naar de evaluatie van het Vlaams Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In opdracht van het Agentschap Binnenlands Bestuur en het Vlaams Parlement evalueerde het Vlaams Vredesinstituut het beleid van de Vlaamse overheid en we keken hierbij naar verschillende luiken, zoals het onderwijs, jeugdwelzijnswerk en de lokale aanpak. Ik voerde in het kader van dit onderzoek een studie uit naar de evoluerende context van gewelddadige radicalisering en extremisme in Vlaanderen.

Met wie buiten het Vlaams Vredesinstituut werkte je dit jaar uitzonderlijk goed samen?

In 2020 werkte ik nauw samen met het Radicalisation Awareness Network van de Europese Commissie. Dit netwerk verbindt eerstelijnswerkers uit heel Europa met

elkaar en met academici en beleidsmakers met als doel kennis en ervaringen wat betreft de preventie en bestrijding van gewelddadige radicalisering uit te wisselen. Zo schreef ik een beleids- en praktijkgerichte paper over de huidige verschijningsvormen van rechts-extremisme in Europa. Ik bekeek in hoeverre maatregelen ter bestrijding van vroegere verschijningen van rechts-extremisme toepasbaar zijn op de huidige context.

Wat was het meest confronterende of revelerende inzicht in je vakgebied dit jaar?

2020 was een heel bijzonder jaar, in het bijzonder omwille van de COVID-19 pandemie. Deze situatie toonde opnieuw hoe extremistische groepen en bewegingen gedijen in een chaotisch klimaat. Extremistische bewegingen uit verschillende ideologische hoeken speelden in op de actuele gebeurtenissen: zo manipuleerden ze (het apocalyptische narratief van) de wereldwijde pandemie in hun radicale narratieven om hun volgers te verenigen, nieuwe sympathisanten aan te trekken en ze aan te sporen tot actie.

Welk extern onderzoek of welke wetenschapper in je vakgebied houd je momenteel erg in de gaten?

Ik kijk uit naar de eerste resultaten van het onderzoeksproject PARTICIPATION - Analyzing and Preventing Extremism Via Participation. Dit is een Europees project dat uitgevoerd wordt door een consortium van 15 onderzoeksinstituten uit verschillende Europese landen. Het Vlaams Vredesinstituut maakt deel uit van de adviesraad van dit project. Het project kijkt onder meer naar processen van radicalisering, bestaande praktijken en instrumenten gericht op het voorkomen en detecteren van radicalisering en extremisme.

Naar welk eigen onderzoek of project kijk je uit in 2021?

Eén van de thema's waar ik in 2021 zal rond werken is geweldspreventie en spanningen in de publieke ruimte. Ik kijk ernaar uit om mij hierin te verdiepen en in het bijzonder te kijken naar de rol van sociale dynamieken bij verschillende vormen van spanningen en geweld die zich in de publieke ruimte voordoen.

"It's better to create something that others criticise, than to create nothing and criticise others."

- Ricky Gervais

WOUTER CLAES COMMUNICATIE- VERANTWOORDELIJKE

- *Diploma's in de politieke wetenschappen en journalistiek, ervaring in de boekenwereld en de film- en mediasector (o.a. Knack en Trends).*
- *Lanceerde voorheen films, magazines en boeken.*
- *Zet nu alles op alles om het onderzoek en advies van het Vlaams Vredesinstituut in digitale tijden met een slimme mix van taal en beeld tot bij een breed publiek te brengen.*

Welk deel van je werk vroeg in 2020 het meeste aandacht?

2020 was voor het Vlaams Vredesinstituut een jaar vol nieuwe plannen. In de zomermaanden werkte ik samen met directeur Nils Duquet hard aan een nieuw meerjarenplan voor de communicatie dat in het najaar door de raad van bestuur werd goedgekeurd.

Wat was de grootste, professionele verandering die het Coronajaar met zich meebracht?

Covid-19 was in 2020 voor mij niet de enige breuklijn. Mijn start bij het Vlaams Vredesinstituut was een andere. De nieuwe, bijna 100 % digitale manier van werken wende snel maar ik kijk toch uit naar het moment dat ik mijn collega's tijdens vergaderingen opnieuw zonder webcam in de ogen kan kijken.

Met wie buiten het Vlaams Vredesinstituut werkte je dit jaar uitzonderlijk goed samen?

In dit verband wil ik een pluim geven aan alle betrokkenen van de Elfnovemberlezing. Die werd ter elfde ure geannuleerd maar met historicus Koen Aerts, het blazerskwintet Bois de Vivre, onze partners van het In Flanders Fields Museum en Vredesstad Ieper hadden we wel een creatieve voorstelling uitgedokterd die we hopelijk later nog ten uitvoer zullen kunnen brengen.

Naar welk evenement of project kijk je uit in 2021?

We plannen erg veel nieuwe evenementen, bijvoorbeeld rond de Dag van de Vrede op 21 september. Ik kijk eigenlijk uit naar elk evenement waarop we ons onderzoek en advies live met een geïnteresseerd publiek kunnen uitwisselen.

VOORLICHTINGSACTIVITEITEN IN 2020

Voorlichting over de resultaten van het uitgevoerde onderzoek aan het Vlaams Parlement en aan het brede publiek behoort tot de kerntaken van het Vredesinstituut. Zo willen we de uitwisseling van ideeën en visies over thema's gerelateerd aan vrede stimuleren. Bovendien is de uitbouw van een 'platformfunctie' een strategische doelstelling in het nieuwe strategisch plan 2020-2024. In 2020 werd dan ook gestart met de voorbereidingen om het communicatie- en evenementenbeleid bijkomend af te stemmen op de geïnteresseerde burger.

In 2020 lichtte het Vlaams Vredesinstituut zijn jaarverslag toe in de Commissie Buitenlands Beleid (4/09/2020) maar daarnaast nam het Vredesinstituut actief deel aan 24 voorlichtingsactiviteiten. Een blik op deze activiteiten toont aan dat het hier een breed gamma van activiteiten betreft, gaande van de toelichting van onderzoeksresultaten in parlementaire commissies, lezingen voor het brede publiek, presentaties voor academische conferenties, gastlessen op universiteiten en andere instellingen voor hoger onderwijs en de actieve deelname aan allerhande panelgesprekken en gespecialiseerde workshops. Deze activiteiten vonden zowel in het binnen- als het buitenland plaats en zorgden ervoor dat het Vredesinstituut zijn stem kon laten horen en gedachtewisselingen inzake vrede en geweldspreventie kon stimuleren.

Natuurlijk werden de onderzoekers van het Vlaams Vredesinstituut ook beperkt in hun mogelijkheden door de Covid-19-crisis. Een aantal lezingen werden uitgesteld en vanaf maart 2020 situeerden de meeste voorlichtingsactiviteiten zich bijna uitsluitend in de digitale sfeer. Het Vlaams Vredesinstituut maakte zelf ook de overstap naar online webinars, met als hoogtepunt de organisatie van een druk bijgewoond webinar over de evaluatie van het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering.

In de volgende paragrafen geven we, per onderzoekscluster van het Vredesinstituut, een overzicht van deze activiteiten.

Voorlichtingsactiviteiten in het onderzoeksdomein 'vrede, conflict & samenleving'

Op 16 januari organiseerde het Vredesinstituut in het Vlaams Parlement een gesmaakt lunchseminarie over het verleden, het heden en de toekomst van het pacifisme. Is er nood aan een heropleving van het pacifisme als wereldpolitieke praktijk? Na een lezing van Jorg Kustermans (Universiteit Antwerpen) volgde een panelgesprek met Amélie Verfaillie (onderzoeker Vredesinstituut) en Filip Reyniers (directeur IPIS en ondervoorzitter Vredesinstituut).

In de onderzoekslijn naar gewelddadige radicalisering gaf onderzoekster Annelies Pauwels op 25 mei een lezing op het webinar "How To Map The Ikhwan's Presence In An Uncharted Region?" georganiseerd door GLOBSEC en Counter Extremism Project (CEP), waarbij ze de aandacht richtte op de opkomst van de politieke islam in zijn verschillende vormen in West-Europa.

Op 2 december presenteerde het Vredesinstituut tijdens een online event het boek *Gewelddadige radicalisering & polarisering - Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*, waarin het instituut op vraag van het Vlaams Parlement en het Agentschap Binnenlands Bestuur van de Vlaamse overheid het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering evalueerde.

In de onderzoekslijn naar vredeseducatie verzorgde onderzoeker Maarten Van Alstein enkele lezingen over omgaan met controversen en polarisatie op school. Zo sprak hij op een vormingsdag georganiseerd door Kazerne Dossin en GO!, op de 27e jaarlijkse conferentie van Euroclio, de Europese Vereniging van Geschiedenisleraren, en tijdens een online-workshop aan de lerarenopleiding van de Howest Hogeschool Oudenaarde.

In de onderzoekslijn naar herinnerings- en vredeseducatie verzorgde Maarten Van Alstein op 7 februari een lezing in het kader van de workshopreeks 2019-2020 van het TAPAS-netwerk van de Universiteit Gent over 'Practicing History in Super-Diverse Societies: Possibilities, Challenges, Dilemmas'. Omwille van de maatregelen tegen Covid-19 werd de Elfnovemberlezing door Koen Aerts, die het Vredesinstituut zou organiseren in samenwerking met het In Flanders Fields Museum en Vredesstad Ieper, uitgesteld naar 2021.

Voorlichtingsactiviteiten in het onderzoeksdomein 'wapens, vrede & geweld'

De uitzonderlijke omstandigheden in 2020 hebben ertoe geleid dat verschillende eigen evenementen die voorzien waren om het onderzoek inzake wapenhandel- en gebruik voor te stellen moesten geannuleerd of uitgesteld worden. Uiteindelijk heeft het Vredesinstituut het afgelopen jaar slechts aan één fysiek evenement kunnen deelnemen

om het onderzoek over de wapenproblematiek toe te lichten, namelijk een door het Global Counter Terrorism Forum georganiseerde *Expert Meeting within Initiative on Criminal Justice Responses to the Linkages between Terrorism and Transnational Organized Crimes* op 12 februari in Malta.

Het Vredesinstituut heeft wel via digitale weg zijn onderzoeksresultaten en adviezen inzake wapenhandel en -gebruik toegelicht. Zo werd het onderzoeksrapport en het bijhorende advies inzake de controle op de invoer van vuurwapens en munitie in Vlaanderen op 12 mei toegelicht en uitvoerig besproken in de commissie Buitenlands Beleid van het Vlaams Parlement. Op 22 september vond een gedachtewisseling met de commissieleden plaats over onze factsheet en bijhorende adviesnota bij het jaarverslag buitenlandse wapenhandel 2019. Verder organiseerde het Vredesinstituut in de zomer en het najaar van 2020 zes digitale expertmeetings over de risico's van 'lekkage' van vuurwapens van het legale naar het illegale circuit in Europa en manieren om dit zoveel mogelijk te voorkomen. Deze expertmeetings vonden onder meer plaats naar aanleiding van het nieuwe Europees Actieplan ter bestrijding van illegale wapenhandel.

Daarnaast heeft het Vredesinstituut in 2020 op digitale wijze ook verschillende lezingen en presentaties gehouden over de wapenproblematiek op evenementen van andere organisaties. Met deze activiteiten bereikten we zowel een nationaal als een internationaal publiek. Zo nam het Vredesinstituut deel aan een virtuele studiedag georganiseerd door Politeia met een lezing over illegale wapenhandel en de vraag hoe criminelen hun wapens verwerven op 4 december. Met betrekking tot de strijd tegen illegale vuurwapens werd het Vredesinstituut ook gevraagd een bijdrage te leveren tijdens een webinar van de EU en het VN-Agentschap inzake Drugs en Criminaliteit (UNODC) over het beleid en antwoorden voor Europa inzake de handel in illegale vuurwapens (17 september) en tijdens een webinar georganiseerd door de EU-delegatie in Mexico over de samenwerking EU-Mexico in de strijd tegen illegale vuurwapenhandel (20 oktober). Ook nam het Vredesinstituut deel aan de *Next Generation Workshop* van het *EU Non-Proliferation and Disarmament consortium* met een presentatie over handelsregels en de strijd tegen illegale kleine en lichte wapens (25 november). Met betrekking tot het thema van de internationale handel in defensiege-relateerde goederen werd het Vredesinstituut gevraagd een bijdrage te leveren tijdens de jaarlijkse COARM-NGO conferentie (6 oktober) over de herziening van het Gemeenschappelijke Standpunt van de EU inzake wapenexport. Deze laatste lezing werd ook integraal gepubliceerd op de website van het Vredesinstituut.

Het Vredesinstituut werd in 2020 ook verschillende keren gevraagd om gastlessen te verzorgen over diverse aspecten van de internationale (il)legale handel in wapens. Zo gaven we gastlessen over de kenmerken en het Europees beleid aangaande de illegale wapenhandel aan de Universiteit Tilburg (2 oktober), over de impact van illegale vuurwapenhandel op gewapende conflicten wereldwijd tijdens het vak *'Transnational Organized Crime & Conflict'* aan de VU Amsterdam (3 maart) en over de proliferatie van kleine en lichte wapens tijdens het seminarie "Instabiliteitsfactoren" van de Hoge Studies Veiligheid en Defensie (14 november).

VOORSTELLING WETENSCHAPPELIJKE RAAD

In 2020 kreeg het Vlaams Vredesinstituut ook een nieuwe wetenschappelijke raad. Die raad evalueert de kwaliteit van het onderzoek van het Vredesinstituut, geeft de raad van bestuur en het wetenschappelijk secretariaat advies over belangrijke trends inzake vrede en veiligheid en kan geraadpleegd worden voor het lopende onderzoek.

De wetenschappelijke raad is samengesteld uit de ondervoorzitter van de raad van bestuur, de directeur van het Vredesinstituut en acht binnen- en buitenlandse specialisten. Hieronder leest u waarom zij graag een bijdrage leveren aan het werk van het Vlaams Vredesinstituut.

DR. SIBYLLE BAUER

Directeur Studies, Armament & Disarmament van SIPRI

“Ik ondersteun en adviseer het Vlaams Vredesinstituut graag in zijn volgehouden en belangrijke bijdrage aan kerndomeinen van het vredesonderzoek, en dit op basis van onafhankelijke en *evidence-based* analyses.”

PROF. DR. SVEN BISCOP

Professor aan de Universiteit Gent en directeur van het programma *Europa in de wereld* aan het Koninklijk Egmont Instituut voor Internationale Betrekkingen.

“In mijn werk ben ik vaak bezig met strategie, strijdkrachten en oorlog. Het is goed om mijn perspectief af te wisselen met de aanpak van een Vredesinstituut. “

PROF. DR. J. PETER BURGESS

Professor aan de Ecole Normale Supérieure in Parijs en Adjunct-Professor aan de Universiteit van Kopenhagen.

“De unieke culturele, historische, politieke en geopolitieke uitdagingen van vredesonderzoek in een Vlaamse context blijven voor mij nieuwe vragen oproepen en perspectieven creëren. “

DR. GEERT CASTRYCK

Senior researcher en docent aan de Universiteit Leipzig.

“Ik houd ervan hoe toegepast onderzoek in vredes- en herinneringseducatie een aanvulling vormt op mijn academische interesse in koloniale geschiedenis, historische sporen van gewelddadige gebeurtenissen uit het verleden, dekolonisatie en geschiedenisonderwijs.”

PROF. DR. KEITH KRAUSE

Professor aan het Graduate Institute of International and Development Studies in Genève.

“Het Vlaams Vredesinstituut levert een reële bijdrage aan het debat over vrede en veiligheid in Vlaanderen en daarbuiten. Het is fijn om de onderzoekers en het personeel daarin te ondersteunen.”

DR. MARCEL MAUSSEN

Assistent-professor aan de Faculteit der Maatschappij- en Gedragswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam.

“Ik geniet enorm van de discussies die we voeren binnen de academische adviesraad en met de individuele onderzoekers van het Vlaams Vredesinstituut. Het levert mij niet alleen inzicht op in de Vlaamse context maar ook een nieuwe invalshoek voor mijn eigen interesse in de dynamiek van conflicten en wederzijds begrip in situaties van culturele, religieuze en politieke diversiteit.”

PROF. DR. LETIZIA PAOLI

Gewoon hoogleraar criminologie aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de KU Leuven.

“Ik deed zelf uitgebreid onderzoek naar actoren en activiteiten van de georganiseerde misdaad, naar de link met terrorisme en het daarmee verband houdende controlebeleid. Ik ben enthousiast over het uitmuntende onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut naar wapenhandel en radicalisering.”

PROF. DR. ISMEE TAMES

Programmaleider War & Society aan het Instituut voor Oorlogs-, Holocaust en Genocide Studies (NIOD) in Amsterdam en bijzonder hoogleraar aan de leerstoel Geschiedenis en betekenis van verzet tegen oorlog en onderdrukking aan de Universiteit Utrecht.

"Als lid van de wetenschappelijke raad van het Vlaams Vredesinstituut kan ik verbinding maken en ideeën uitwisselen met collega's op een ander niveau dan louter via academische discussies. Ik hoop dat mijn bijdrage het Vredesinstituut kan inspireren bij zijn onderzoekswerk en dialoog met de brede samenleving."

Evaluatierapport van de wetenschappelijke raad 2020

30 JANUARI 2020

De wetenschappelijke raad evalueert de kwaliteit van het onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut en geeft de raad van bestuur en het wetenschappelijk secretariaat advies over belangrijke trends in het onderzoek naar vrede en veiligheid.

Net als de voorgaande jaren steunt de wetenschappelijke raad in zijn evaluatie van de kwaliteit van het onderzoek van het Vredesinstituut hoofdzakelijk op de publicaties die het instituut in eigen beheer uitbrengt. De raad volgt echter met belangstelling de talrijke andere activiteiten van het instituut, waaronder lezingen en bijdragen van onderzoekers aan andere evenementen. Zo schreven Nils Duquet en Matteo Dressler in juni 2020 een opiniestuk op de website *Knack* over de impact van de coronacrisis op de vraag en het aanbod van vuurwapens. Zij waarschuwen er voor dat het een misverstand zou zijn om de alertheid ten aanzien van de invoer van illegale vuurwapens te doen verslapen vanuit de gedachte dat deze wel zou verminderen als gevolg van de reisbeperkingen. Onderzoeker Maarten van Alstein publiceerde in november 2020 *Versteende geschiedenis?* waarin hij inhaakt op de discussie over de verbeelding van het koloniale erfgoed in het licht van Vlaams historisch bewustzijn. Hij pleit voor een kritische en democratische dialoog over gewelddadige episodes uit het verleden en historisch onrecht. Dit type interventies in het publieke debat zijn volgens de wetenschappelijke raad zeer waardevol omdat zij de actualiteit van het onderzoek van het Vredesinstituut laten zien aan een breder publiek.

Naast zijn kerntaak – het beoordelen van het onderzoek van het Vredesinstituut – heeft de wetenschappelijke raad in 2020 bijgedragen aan de selectieprocedure van de nieuwe directeur. Ook werd een nieuwe wetenschappelijke raad benoemd voor een periode van vijf jaar.

Zoals ook in eerdere verslagen werd opgemerkt heeft de wetenschappelijke raad het Vredesinstituut zien uitgroeien tot een gerespecteerde bron van betrouwbare informatie en van empirisch advies aan het Vlaams Parlement. Net als de voorgaande jaren structureert de wetenschappelijke raad zijn beoordeling op basis van de twee thematische onderzoeksdomeinen waarbinnen het Vredesinstituut werk verricht.

Wapens, vrede en geweld

Sinds de oprichting van het Vredesinstituut is onderzoek naar de handel in en het gebruik van wapens de kernactiviteit van het Vredesinstituut. In mei publiceerden Diederik Cops en Nils Duquet *De invoer van vuurwapens en munitie in Vlaanderen. Evoluties, verklaringen en uitdagingen voor controle*. Het onderzoek waarvan in dit rapport verslag wordt gedaan richtte zich op de ontwikkeling van de invoer van vuurwapens en munitie in Vlaanderen tussen 2013 en 2018. Naast de eigen databank van het Vredesinstituut zijn kwantitatieve gegevens verzameld met behulp van andere databronnen en is er met behulp van een survey getracht een nauwkeurig beeld te verkrijgen van de situatie omtrent vuurwapenbezit. Bovendien werd aan de hand van diepte interviews gekeken naar het functioneren van de controlesystemen en hoe de ontwikkeling van de handel in vuurwapens zich verhoudt tot de bestaande vormen van controle.

Een belangrijke meerwaarde van dit onderzoek is dat een goed beeld ontstaat van de keten van invoer en bezit van allerhande wapens, en van hoe de controle in deze keten in de praktijk werkt. Het gaat daarbij niet alleen om een beeld van de omvang van het wapenbezit, maar ook van de verschillende wijzen waarop vergunningen verleend worden voor verschillende wapens, en hoe deze via verschillende routes terechtkomen in Vlaanderen.

De wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek is uitstekend. Dat komt deels doordat de onderzoekers op een goede manier reflecteren op de verschillende databronnen, bekijken of (en zo ja hoe) deze met elkaar gecombineerd kunnen worden en welke gevolgtrekkingen daarbij gemaakt kunnen worden. Daarnaast is er gekozen voor een gediversifieerde aanpak met kwantitatieve analyse op grond van verschillende datasets, een survey (in combinatie met beschikbare aanvullende surveys) en een reconstructie van het controlesysteem op grond van wet- en regelgeving en interviews. Met dit rapport laat het Vredesinstituut opnieuw zien dat het een van de toonaangevende expertisecentra in Europa is op dit gebied. In 2020 coördineerde het Vredesinstituut ook twee grootschalige Europese onderzoeksprojecten inzake afwending van vuurwapens (Project DIVERT) en vuurwapengeweld (Project TARGET). Dit leidde nog niet tot publicaties in 2020, maar de wetenschappelijke raad kijkt hier alvast naar uit in 2021. De rol die het Vredesinstituut in deze projecten speelt bevestigt de erg goede internationale onderzoeksreputatie van het Vredesinstituut inzake de wapenproblematiek.

Omgaan met conflicten en geweld in de samenleving

In 2020 zagen binnen dit cluster twee omvangrijke publicaties het licht die het resultaat vormden van verschillende evaluaties van het beleid inzake de aanpak van radicalisering op Vlaams en lokaal niveau. Het eerste rapport werd door Lore Colaert en Maarten Van Alstein geschreven op aanvraag van de Commissie Radicalisering van het Vlaams Parlement en is getiteld *Het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering*. Deze studie beoogde de Vlaamse ondersteuning van de lokale aanpak van radicalisering zoals voorzien in het Vlaamse actieplan te evalueren en richtte zich specifiek op de (financiële) ondersteuning voor negen lokale overheden (Antwerpen, Gent, Vilvoorde, Mechelen, Aalst, Menen, Zele, Maaseik en Oostende). Een van de deelonderzoeken in dit verband richt zich op het jeugdwerk. Er komt een beeld naar voren van een sector (het jeugdwelzijnswerk) die op allerlei manieren een belangrijke rol speelt bij de ‘fundamentele preventie’ van polarisatie en het wegnemen van voedingsbodems voor radicalisering. Door de beschrijvende opzet van de studie en de hoeveelheid aandacht die uitgaat naar de discussies over ‘probleemdefinities en oplossingsrichtingen’ wordt mooi duidelijk hoe weerbarstig dit beleidsveld is.

Het rapport is kwalitatief opgezet en veel aandacht gaat uit naar de reconstructie van de doelstellingen en de interne coherentie van het beleid met als doel te kunnen bepalen in hoeverre het beleid doeltreffend en adequaat geweest is. Uit de analyse wordt gaandeweg duidelijk dat de doelstelling van het beleid eerst en vooral was om het lokale beleid en de lokale aanpak te ondersteunen en de uitwisseling van kennis en inzichten te faciliteren. Helderheid over de (beperkte) doelstelling van het beleid is wezenlijk omdat daarmee duidelijk wordt dat de Vlaamse overheid niet per se zelfstandig een visie wil articuleren op de wijze waarop gewelddadig extremisme voorkomen of aangepakt kan of moet worden. Ook wil de Vlaamse overheid niet zelf acties of interventies vormgeven. Naar het oordeel van de wetenschappelijke raad is dit een belangrijk inzicht voor de Vlaamse beleidspraktijk, maar ook voor het wetenschappelijke onderzoek naar dit type beleid en de mogelijke rol die hoger gelegen bestuursniveaus daarin kunnen ambiëren.

De wetenschappelijke meerwaarde van het onderzoek is daarnaast gelegen in de beschrijving van de interventies, waarbij een aantal inzichten uit de wetenschappelijke literatuur deels worden bevestigd. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het belang van het ontwikkelen van goede netwerken om expertise snel en effectief te kunnen uitwisselen. Een andere set van ‘best practices’ die aan bod komt in de deelstudie naar onderwijs zijn effectieve manieren om mensen in het werkveld (bijvoorbeeld docenten) op een laagdrempelige manier betrokken te krijgen, te ondersteunen en te scholen waarbij gewerkt wordt vanuit hun eigen probleemdefinities (de hulplijnen en de referentiepersonen blijken hier bijzonder effectief te zijn). De verschillende deelonderzoeken bieden een goed overzicht van de reikwijdte van de interventies, en door de nadruk op de analyse van de adequaatheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid krijgt de lezer een gevoel voor het beleidsveld in zijn geheel.

Het bovengenoemde rapport komt in een herwerkte en ingekorte versie ook terug in een rapport dat onder redactie van Diederik Cops, Annelies Pauwels & Maarten Van Alstein werd gepubliceerd onder de titel *Gewelddadige radicalisering en polarisering – Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. Dit lijvige rapport dat meer dan 300 pagina's omvat bestaat uit een algemene evaluatie van het Vlaamse actieplan in opdracht van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) van de Vlaamse overheid. De 'transversale scan' van het beleid (hoofdstuk 1), maar ook de analyse van de actuele uitdagingen (hoofdstuk 5) en de algemene conclusies (hoofdstuk 6) zorgen ervoor dat in dit rapport een goede balans wordt gevonden tussen bredere analyse en oog voor empirisch detail. In zijn geheel laat het rapport de weerbarstige realiteit van preventief beleid rond radicalisering goed zien en ontsluit op een uitstekende wijze de internationale literatuur rond radicalisering en antiradicaliseringsbeleid voor een Vlaams publiek.

De onderzoekers geven gericht advies over de wijze waarop het beleid in de toekomst ontwikkeld zou kunnen worden, door een verbreding te zoeken naar polarisering en andere vormen van extremisme. Hoewel het antiradicaliseringsbeleid vorm kreeg in de context van Syrië-gangers en aanslagen vanuit jihadistisch-extremistische hoek, is er op dit moment nood aan beleid dat ook kan inspelen op rechts extremisme en de toenemende populariteit van complottheorieën op het internet.

Dit rapport waaraan een groot aantal auteurs en onderzoekers een bijdrage heeft geleverd is een belangwekkende publicatie die door zijn omvang en gedetailleerdheid een cruciale bron van informatie en inzicht is en waarop het Vredesinstituut met trots kan terugzien. Zeker in combinatie met het in 2017 verschenen boek *'Deradicalisering': Wetenschappelijke inzichten voor een Vlaams beleid* heeft het instituut zichzelf op de kaart gezet in dit veld. De wetenschappelijke raad juicht ook toe dat er in 2021 verschillende activiteiten zullen worden ontplooid om de bevindingen uit de onderzoeken te delen met het belangstellenden en stakeholders, onder meer in de vorm van een reeks thematische webinars. Ook de verschillende 'factsheets' die op grond van deze onderzoeken zijn gemaakt vormen een belangrijke informatiebron voor belangstellenden.

Naar het oordeel van de wetenschappelijke raad waren de onderzoeksrapporten en activiteiten die door het Vredesinstituut werden geëntameerd in 2020 van zeer goed wetenschappelijk niveau. De raad meent ook dat de onderzoekers er goed in slagen de discussie te zoeken met de relevante wetenschappelijke gemeenschappen en ziet dat er belangstelling is voor het onderzoek, zoals blijkt in de deelname aan wetenschappelijke conferenties, gastcolleges aan verschillende universiteiten en diverse panelgesprekken. De voorlichtingsactiviteiten over gevoerd onderzoek, de beleidsadviezen en eerder genoemde 'factsheets' zorgen er mede voor dat de onderzoeksbevindingen ook hun weg vinden naar beleidsmakers, ambtenaren betrokken in de uitvoering van beleid, en bestuurders. De wetenschappelijke raad is ook enthousiast over de wijze waarop het instituut nadrukkelijker een platformfunctie vervult om zo beschikbare kennis en inzichten voor verschillende partijen te ontsluiten. Op die wijze wordt ook de impact van het onderzoek op het beleid nog verder gefaciliteerd.

Directeur

Elke Devroe (tot april 2020)

Nils Duquet (ad interim vanaf april 2020)

Onderzoekers

Diederik Cops

Maarten Van Alstein

Annelies Pauwels (vanaf mei 2020)

Matteo Dressler

Quitterie de Labbey

Sofie Waebens (vanaf april 2020)

Amelie Verfaillie (tot januari 2020)

Communicatieverantwoordelijke

Wouter Claes (vanaf juni 2020)

Office managers

Margarida Ferro

Micky Ryckaert

Stagiairs

Kobe Hautekiet

Eva Luna Yperman

Patrick Senft

Floris Van Doorn

Leuvenseweg 86, 1000 Brussel

tel. +32 2 552 45 91

vredesinstituut@vlaamsparlement.be

www.vlaamsvredesinstituut.eu

 @vredesinstituut

 /vlaamsvredesinstituut

 /company/flemish-peace-institute

©Foto's Nils Duquet, Nelly Maes, Jan Peumans: Dieter Telemans

Vormgeving: Artoos group

ISBN nummer: 9789464074024

©Vlaams Vredesinstituut

“Het Vlaams Vredesinstituut heeft de voorbije 15 jaar de Vlaamse parlementsleden en beleidsmakers voorzien van talloze waardevolle en wetenschappelijk onderbouwde adviezen. Van de focus op wapenhandel tot nieuwe thema's als polarisering en radicalisering. De ambitie is om in de toekomst nog prominenter aanwezig te zijn in het publieke debat rond vredeskwesties en conflictbeheersing. Het Vredesinstituut kan daarbij rekenen op mijn volle steun.”

Liesbeth Homans,
voorzitter Vlaams Parlement.

vlaams
vredesinstituut

Het Vlaams Vredesinstituut is een onafhankelijk instituut
voor vredesonderzoek bij het Vlaams Parlement